

BOROS
MÓR.

Hogyan lett
igazzá
a bolond
beszéde.

DK

63

OEE Könyvtár
Áll.Ell. 2018

Boros M. Szabó

Hogyan lett igazzá a bolond beszéde

avagy

„többet észszel, mint erővel“

Igaz história.

OK. 236.
B/32

65

Irta: Boros M.

Nyomatott a „Patria“ részvénytársaság könyvnyomdájában.

Ki nem ismerné Mátyás királyt, kinek legnagyobb öröme az volt, ha jó magyar népe között járhatott és meghallgathatta annak ügyes-bajos dolgát, aztán segíthetett a bajon mindjárt hevenyében? Hej! hogy összeránczolta a homlokát, a mikor valami rosszlelkű embert, akár ur volt, akár paraszt volt, valami gonosz cselekedeten ért rajta! Jaj volt biz annak!

Róla szól ez a kis történet. Nem mese ez, hanem szórul-szóra igaz történet, a hogy azt megírták Mátyás király híres diákjai, meg az „udvari bolondja,“ a ki olasz volt s „Melchior“ volt a neve.

Nagy ebédség volt Mátyás királynál, mert hogy éppen a feleségének nevenapját ünnepelték fényes lakomával. Az aranyruhás inasok csupa színezüst tálat hordoztak körül, a pohár meg, a miből a jó szerémit s a tokajit hörpintgették-itták, éppenséggel aranyból volt verve valamennyi; a bibicz-tojásokat messze az óperenciás tengerről hozták; őz, páva, fáczány is annyi volt, hogy meg az inasok is csak úgy fitymálva nézték.

Meg volt híva a nagy ebédségre Mátyás királynak valamennyi vitéze, voltak ott talán százan is. Az asztal végén álltak a diákok, azért, hogy hát mindjárt krónikába szedjék, ami ott történik; no meg azok mondták a felköszöntőket is, szép versekbe szedve. Az asztal legvégén pedig az udvari bolond ült. Csup, pupos emberke volt, csörgő sipkával a fején, mindenkivel gunyolódott, de azért senki sem tudott reá haragudni, mert ha bolond volt is a neve, mindég igazat, meg okosat mondott.

Vigan folyt a mulatozás, mikor egyszerre lódobogás hallatszik; kevéssel utóbb kinyilik az ajtó s porosan

belép a király egyik diákja. — Fölséges királyom! — kiáltja, — ég a mátravári erdő! A kastély már elégett, benneveszett legjobb vitézed, Csajági, családostul együtt! — Nem menekül onnét egy fia lélek se, ha segítség nem lesz. Esztendő ilyenkorra se alszik el az a rémséges nagy tűz, ha te el nem oltatod!

Nagy ijedtség lett erre az asztalnál. Mindenki ismerte Csajági vitézt; ott volt mindig elől a sorban, mikor a török ellen kellett csatázni s bizony nem egy töröknek választotta el fejét a nyakától. Maga Mátyás király is nagyon kedvelte s minden hadjárat után szaporította birtokát, úgy, hogy már mértföldekre terjedt az erdeje. Az erdőt szerette Csajági legjobban és ha hadjárat nem volt, ment haza mindjárt s mindig csak az erdőt bujta s vadászgatott benne.

Ezt a híres vitézt csak nemrég érte az a szerencsétlenség, hogy fiatal felesége meghalt. Éppen ez volt az oka, hogy Mátyás királynak hü vitéze, Csajági, nem vett részt a királyné nevenapján.

A ki a szomoru hiradásra leghamarább magához tért az ijedtségtől, Mátyás király volt.

— Hogy történt az eset, mondd el hamarjában, — szólt oda a sietségtől még mindig ziháló diákhöz.

— A mátrafalviak. — felséges királyom — no meg a bükszádiak és a mogyorósiak is, nem a legjobb indulattal voltak Csajági uram iránt, mert bizony kemény ember volt ő kigyelme, nem igen türte, ha az erdejében jártak a legelő marhával. Mert hát nemcsak a vadat zavarták el velük, hanem egyéb kárt is tettek, mikor a marhát ráhajtották még a fiatal erdőre is s a kis fáknak levelét-galyját csuful lerágatták; a juhot, birkát meg ráterelték a silányföldü köves dombokra, hol azok éles körmeikkel, ami kis termőföld csak volt a sziklás helyeken, feltiptorták mind, mintha éles gajmókkal szurkálták volna föl s ha zápor jött rá, úgy lemosta a földet, mintha ott se lett volna. Hiszen láthatták kigyel-

metek azt a sok barázdát, a mit a marhajárás okoz ilyen helyen. Hát persze jobbágy uraimék mindig azon törték a fejüket, hogyan nagyobbítsák meg a legelőjüket? Kapták hát magukat s a fákat szépen meggyűrűzték, hogy kiszáradjon, alá is gyujtottak, hogy kipusztuljon. Így cselekedhetett most is valamelyik pásztorember. Hogy ki, nem tudni, de bizonyos, hogy tüzet rakott. Aztán felkerekedett a szél s most Isten legyen nekik irgalmas.

— És Csajági vitéz? — kérdi Mátyás király.

— Annyi bizonyos, hogy bent volt a kastélyban. De azontul senki se tudja, mi történhetett vele. Próbálkoztunk bejutni mink is, de a tűz egészen körülvette a kastélyt s ember még olyat nem látott, mint az a tűz! Három mértföldön is ég már az erdő s a tűz még most is úgy rohan tovább, hogy nincs az a szélvihar, a melyik gyorsabban járna. A magas évig felcsapnak a lángok. Őz, szarvas, medve, farkas, róka, nyul együtt futnak a nagy veszedelem előtt, menekül a sok pásztor is a nyájjal, kit üzőbevett a veszedelem. Hanem a kastély tájékáról senki élő embert, állatot nem látott kijönni. Csajági is ott égett, mindenki azt mondja. Nem is lehet máskép!

Bizony ott égett a szegény. Mikor éjjel meghallotta azt a félelmetes, borzasztó lármát, a mit a menekülő vadak ordítása vert az erdőben, felugrott ágyából s maga szaladt fel a vártoronyba, hogy körülnézzen. Akkor még messziről látszott oda a tűz, nem is sejtette hát a veszedelmet. De alig tellett be egy jó fertály óra, lángokba állt már maga a kastély is. Igyekeztek volna most már menekülni, ki kocsin, ki gyalog, ki lovon, maga Csajági vitéz is lóra kapott, kis 6 éves leányával az ölében, hogy meneküljön, de késő volt. Ugy körülfogta a várat a tűz, hogy azon élő ember keresztül nem mehetett.

Visszament hát a várba, előhivta leghivebb szol-

gáját, arra bizta 6 éves angyali szépségü kis lányát, levitte őket a várnak mélységes mély pinczéjébe s maga is segített oda hordani egy hónapra való minden eleséget. Maga zárta be a pinczét, néhány emberével betemette az ajtaját jó vastagon földdel s mikor ez is meg volt, kardja hegyével oda véste a fal vakolatába: „Ember, kit sorsa e szerencsétlen helyre hoz, tudd meg, hogy ide a pinczébe menekült leányom, Csajági Melinda. Vidd meg a hirt Mátyás királyunknak“.

Azután hajrá! neki a lobogó lángoknak! Hiába próbálkozott egy pár hű emberével azon keresztül törni! Három napig kerestek utat, hogy kiszabaduljanak, hasztalan! Akkor aztán visszafeié vágattak tajtékzó lovakon, hátha benn a várban menedéket találhatnak mégis valahogy. Hanem addigra a tűz hátuk mögé került s elzárta az utjukat. Ott vesztek szegények!

— Lóra hiveim! — szólt Mátyás király s alig egy kicsi vártatva már az egész csapat ott vágatott Buda várának utczáin. Ott voltak a hős vitézek mind, ott voltak a diákok, de ott volt az udvari bolond is. Maga kérte a királyt, hadd mehessen ő is oltani az erdőt!

Utközben egy-egy diák el-elmaradt tőlük. Az aztán megvitte Mátyás király parancsait a várak kapitányaihoz, hogy minden fogoly törököt lássanak el tüstént ásóval, fejszével, kapával; valamennyit rakják fel kocsira, ugy siessenek a vár népével együtt mind Mátrafalvára. De azt mindig hozzátette a parancshoz:

— „Ugy add tudtul nekik ezt a parancsolatomat, hogy jaj annak, a ki késik.“ — Ő maga mindég messze előtte járt a kis csapatnak, utána jött mindjárt a púpos udvari bolond. Már messziről látták a borzasztó látományt, s mennél közelebb jöttek, annál jobban prüszköltek a lovak az orrukba csapó füsttől, hanem Mátyás király belevágta éles sarkantyuját a ló oldalába; — ment is az aztán előre megint, mint a villám.

Minden közeli falunak, a hol keresztül vágattak,

meghagyta szigoruan, hogy úr meg paraszt, szegény meg gazdag, még ha asszony is, lássa el magát alkalmas szerszámmal s jöjjön utána. — De senki se késék, mert a fejét veszti! — mondta a végén mindég a falu birájának. Aztán, megint hajrá!

Amint oda értek, maga az egyik oldalon, az udvari bolond a másik oldalon látott hozzá a tűz oltásához. Ott kezdték a munkát, a hol még nem égett ugyan az erdő, de bizonyosan leég, ha oda érhet a tűz. A merre a szél fujt, vágattak innen is, onnan is egy-egy széles nyilást az erdőbe, a fát, rőzsét meg ágat mind kihordatták a nyilásból. Mikor pedig a fogoly törökök is megérkeztek, még a száraz füvet is kikapáltatták a nyilásból, ugy, hogy mindenütt csak a nyers föld látszott; de ezzel sem elégedtek meg, hanem a nyilás egyik oldalán, a melyik felől a tűz közeledett, mély árkot ásattak s a kiásott földdel fölsánczoltatták az árok oldalát. Mondom, Mátyás király egy csomó emberrel megindult az egyik végről, az udvari bolond pedig a másik végről ment, mig össze nem értek. Dolgoztak bizony éjjel-nappal; ebédjük egy kis szalonna volt egy kis kenyérrel — „a bort meg majd Budán iszszuk hozzá“ — mondogatta sokszor a király, azután megint csak fejszét ragadtak s folytatták a munkát.

A hetedik napon ért a tűz a nyiláshoz. Ennél tovább már nem terjedhetett, mert a gyim-gyom száraz ág, leveles meg mindenféle éghető gezemicze el volt tisztitva a földről, meg aztán közben volt az árok is a sánczczal együtt. Az innen és túl álló fáknak ágai is egészen szabadon nyultak a nyilás felé, nem érték el egymást, hát a tűz fönt se kaphatott át a nyiláson.

Hanem azért igy is nagy munka volt bejutni a várba Csajági vitéz megmentésére. Lassan ment bizony ez a dolog, mert hát nem lehet az erdőt vízzel oltani, földdel kell elhantolni még az égő parazsat is.

Mátyás király járt mindenütt elül a legjobb példá-

val, s a hogy nagy fáradsággal felértek a várba, kiadta mindjárt a parancsot, ki erre, ki arra szaladjon, talál-e valakit, a ki hirt adhatna Csajági vitézről.

Maga Mátyás király is körül nézett s ő volt aki meglátta, mi van belevésve a kastély falának füstös vakolatába.

— Gyorsan, csak gyorsan a munkával emberek! — biztatta a népet, s nem is tellett bele sok idő s szerencsésen megtalálták lent a mély pinczében Csajáginak leányát a János szolgálával. Maga Csajági persze nem volt ott s most már bizonyosra vette mindenki, hogy elpusztult szegény, oda veszett a nagy tüztengerbe!

Mátyás király a hű szolgát gazdagon megjutalmazta, a kis leányt meg elküldte a királynéhoz nevelő gyermeknek. Mert hát nekik ugy se volt gyermekük.

Mikor végtére mindent egészen eloltottak s nem kellett félni, hogy a szél itt vagy ott megint tüzet támaszt, (ami bizony könnyen megesik, ha gondatlanul ott hagyja valaki a szikrás parazsat a hamuja között) akkor Mátyás király elhozatta a törvénytudósokat s ő maga ült le bírászkodni, hogy megbüntesse, akit bűnösnek talált.

De ez volt ám még csak a nehéz dolog. Kisült a vallasznál mindjárt, hogy a főbűnösök ugyan ott veszttek, hanem az is kiviláglott napnál fényesebben, hogy bűnös volt az egész népség, mert éjjelente a tilosba ki-kijárt ám mindegyik legeltetni; tüzet is raktak; meg ha látták is, hogy ég az erdő, nem mentek ám oltani, de még csak azt se tették meg, hogy az utjukba eső embereknek vagy a közeli falu birájának megmondták volna, hogy „ég ám az erdő, menjenek kendtek oltani.“ Pedig már Mátyás király alatt is szigoruan meg volt hagyva az, nem csak most! Tőle maradt miránk ez a gondoskodás. És ami még csunyább dolog volt, az is kitudódott, hogy ha erdőégés hírére a falu-birák meg is parancsolták, hogy minden ember azon melegiben menjen oltani, nem mentek ám a maguk jószántából, hanem

azt kérdezték, hogy mi lesz a napszám? Mintha bizony a közös veszedelmet böcsülettudó embernek csak borsos napszámért kéne elhárítani akárki feje fölől.

Mátyás király összeránczolta a homlokát a tanuk vallomására, s a kire egy vagy másban való bűnösség tisztán rábizonyult, nem úgy büntette ám, mint az most történik, ha valaki ilyest elkövet, hanem ott mindjárt deresre huzatta s olyan huszonötöt csapatott rá, hogy no!

Mikor azután látta, hogy nagyon sok a bűnös, meg hogy igazában az egész környék népe bűnös, oda fordult az udvari bolondhoz.

— No, mondj most te valami okosat, komám, milyen büntetést szabjunk ki?

— Most semmit! Hanem esztendő ilyenkor gyere ide megint s majd akkor meglássuk.

Mátyás király megértette, mit akart evvel mondani az udvari bolond s belenyugodott.

Hej! hogy megörültek arra a falubeliek, hogy milyen könnyű szerrel megszabadultak a büntetéstől.

Csakhogy nagyon is korán örültek ökelmék, — mert már egy pár hét múlva megtudták, mijük volt nekik az erdő, a mivel olyan könnyelműen bántak, amíg — volt!

A jó Isten iszen jó termést adott volna s már közelgett is Péter-Pál napja; de mikor a kaszát, sarlót is mind rendbe hozták, kerekedett egy nagy eső! Lett arra pusztulás! A leégett erdő hamuját mind oda sodorta a víz a szántóföldekre, de még a földet is vele együtt, úgy, hogy nem maradt egy kalász sem a közelben, a mit aratni lehetett volna. Olyan szakadékokat csinált magának a vizáradás, hogy egy szénás kőcsi se látszott ki belőle. No learattak már nektek, szegény emberek!

Abban reménykedtek aztán, hogy hát a jó Isten majd csak ád legalább egy kis borocskát. Ugy ám, de mióta nem volt erdő, se reggel, se este nem volt harmat se. Az időjárás meg úgy megbomlott, hogy ha esni kezdett, zápor meg felhőszakadás lett belőle; ha meg

kiapadt az ég csatornája, egy szemet se lehetett leimádkozni se belőle. Egész augusztus-szeptember hónapban nem esett egy csöpp sem s persze a szőlő mindenütt lepörögött. Hát még azok a szelek, amik azóta jártak, mióta az erdő elpusztult! Mert nem volt, ami felfogja, megtörje a szél erejét. Mikor meg beköszöntött a hideg tél, de keserves dolog volt a félig-meddig elszenesedett tuskókból gyűjteni egy kis tűzrevalót. A szegény marha alá meg egy csipet almot se hozhattak a leégett erdőből.

Mátyás király egy év múlva eljött, hogy ítéletet mondjon az egész népség fölött. Ott várták azok nagy busan, térden állva a királyt s úgy könyörögtek neki, ne bántsa őket, ugyanis meg vannak már verve; annyira megverte őket a maguk bűne, hogy a felakasztás már nem is büntetés, hanem szinte áldás lenne szegény fejükre.

Mátyás királynak megesett a szive rajtuk. Láta, mennyire szánják-bánják cselekedetüket, hogy azt a kincset, mit az erdőben birtak, elpusztulni engedték. Dehogy is bántott volna egyet is közülük.

Csajági vitéz kis leánya pedig, hej! de szép kis lány is lett pár esztendő alatt. Szőke haját ha kibontotta, a földet söpörte vele. A királyné meg úgy szerette, mintha csak a magáé lett volna. Ebédnél, vacsoránál mindig maga mellé ültette, s ha aztán sétálni mentek, bizony-bizony, sok deli lovagnak megakadt a szeme rajta.

Mátyás király is sok apa szeméből olvasta ki, hogy milyen jó szívvvel nézik az ő nevelt leányát. Kitalálta a gondolatukat, hogy ha majd egészen felnő, milyen jó lenne ez a gyönyörű rózsabimbó feleségnek a fiuk számára, szépségéért is, okosságáért is, no meg azért a nagy birtokáért is; a király se volna rossz — komának. Mondogatta is ő egyiknek-másiknak:

— Hej jó vitéz uram, úgy tudom, kelmednek is van egy fia! Olyan embert neveljen ám belőle, hogy ki

ne kosarazza a mi kis leányunk! — Másszor meg a másikat biztatta: — No bizony! ha fiad nem hoz 300 törököt fogságba, nem adjuk ám neki a mi szép lányunkat!

Hallotta ezeket Mátyás király udvari bolondja, a csörgő sipkás Melchior is, a ki ugyan el-elmókázott-bolondozott, hanem a mellett több esze volt ám neki, mint tiz más okos embernek. Egy ideig nem szólt semmit a király incselkedésére, csak mosolygott; hanem egyszer megszólalt ám onnét az asztal végéről:

— Nem ugy lesz az komám! nem adjuk mink azt a kis lányt akármilyen pipogya legénynek, se olyannak, a ki mást se tud, mint törököt fogni, ellenséget lándzsájára szurni! Érdemelje meg mással is azt a kis birtokocskát, a mit a szép asszony mellé kap! Tudjon vele bánni, tudja megbecsülni!

— No, hát mit akarnál! — mondja neki Mátyás király. — Miben töröd megint azt a nagy fejedet?

— Hogy mibe-e? Megmondom, ha kérded. Annak adnám én csak a te szép lányodat, a ki, ha kérőbe megy érte, Csajág várába mentében gyaloguton járjon s mindég zöldet lásson; nap ne érje, ha még ugy süt is fölötte; hogyha pedig ázik, kétszeresen ázzék.

Megcsóválta fejét mindenki a bolond beszédére.

— Ezt ugyan nem értjük — mondták rá valamennyien. Mátyás király is jó darabig gondolkozott, míg aztán végtére oda szólt a bolondnak:

— Az igazat megvallva, — szólt, — én se tudom komám, hogy mit is akarsz te. De máma jó kedvem van, hát kimondom a szentenciát, hogy „a bolond beszéde legyen hát igazzá“.

Magam se csudálom, hogy valamennyi vitéz elkedvetlenedett erre a beszédre. Tudták, hogy a mit egyszer a király mond, az olyan, mint a szentírás; s azt is tudták ám, hogy Melchiorból még harapófogóval sem lehet kivenni, mit akart mondani rejtélyes szavával.

Csak egy fiatal, alig 18 éves diák lépett elé, kit

Mátyás király kegyelemből tartott az udvarnál. Lőrincz diáknak ismerte ott mindenki. Megpödörte alig sörkedező kis fekete bajuszát s aztán így szólt a királyhoz:

— Uram-uram, fölséges király uram! megteszem hát majd én, a mit Melchior koma mondott.

Mátyás királynak megtetszett a bátor beszéd; végig nézett a daliás termetü legényen, aki egyik szegényebb vitézének volt a fia. Már biztatni is akarta, de mielőtt még szólt volna, az udvari bolond megrázta csörgős sipkáját s odaszólt az ifjunak:

— Meg-é? hát pénzed van-e, mert sok pénz kell ám ahhoz?

— Pénzem az nincs, komám, — mondta az ifju, — de Mátyás királynak a kincses-ládája soha se volt ám becsukva, mikor pénz kellett olyan dologra, a mit most te akarsz. Tudom, hol jár a te bolond eszed, komám! Nem csak a király nevelt leányának keressz te vőlegényt, hanem azon a szerencsétlen népen is segíteni akarsz ott Mátraváralján.

Az udvari bolond hunyorított egyet a szemével, de nem szólt.

— Igazad van, — mondta a király — kapsz is tőlem egy egész zsák aranyat még ezen a napon. No Melchior komám, hát te mit szólsz erre?

— Hogy én mit szólok? — felelte Melchior. — Azt, hogy iszen pénz már volna, de van-e elég itt is? — s ezzel levette sipkáját és a homlokára mutatott.

Mindenki nevetett s kíváncsian néztek az ifjura, mit felel majd erre?

— Én még nagyon fiatal vagyok, keveset láttam-tapasztaltam, keveset is tudok, — mondta az ifju. — Talán nem is tudnám egymagam megcsinálni mind azt, a mit te már szépen kigondoltál. De látod, azért van nekem pénzem, neked meg eszed, nekem ifju kezem, neked vén koponyád, hogy ketten szépen összefogjunk. Hát majd kölcsön kérlek téged a királytól.

Nagyot nézett erre a szóra Melchior, de nagyot nézett maga a király is, a kinek igen megtetszett ez az okos beszéd s azt mondta:

— No Melchior komám, ha megfőzted magadnak a levest, hát edd is meg! Mátul fogva Lőrincz diák lesz a te gazdád.

— Köszönöm felséges király, — mondta az ifju, — mához tiz évre majd eljövök leánykérőbe, Mátraváraiba. Addig pedig atyafiságos jó indulatába ajánlom mátkámat is, magamat is!

— Ott leszünk mindnyájan, — mondta a király, — de annyit mondok, hogy ha be nem váltod a szavadat, Melchior komával együtt utilaput kötök a talpatokra.

Másnap Lőrincz diák Melchiorral együtt szépen utnak indult. Meg se álltak, mig Mátraváraljára nem értek. Csajági leégett várától egy pár óra járásnyira, bent az erdő közepében találtak egy vadászkastélyt, a melyik szintén Csajágié volt. A tűz odáig már nem birt eljutni, hát épségben maradt. Abban megtelepedtek.

— No de most hol fogjuk meg a dolog végét? — kérdezte Lőrincz diák Melchiortól. — Mert iszen megértettem, hogy mit is jelentettek a te rejtelmes szavaid, hanem hát micsoda varázslattal teremjük mi ide azt a szép erdőt, a mit az a nagy tűz innen elpusztított?

— So'se busulj Lőrincz, — mondta rá Melchior, — magad is tudnád te, hogy mitévők legyünk, ha tovább akarnál látni az orrodnál! Iszen ha jól tudom, te vigyáztál eddig a király kertjére, hogy ott minden rendben legyen mindig. Láthattad, hogy ha egy fa vagy bokor kiveszett, hát ültetett helyette másikat a kertész. Ha egy-kettőt lehet, akkor lehet százat is, ezret is, — annyit, a mennyi köll. Aztán nézz csak egy kicsit körül, hogyan teremti újra az Isten az erdőt, a mikor itt is, ott is kivesz egyik fa a másik után, hogyha rájár az öregség, vagy valami kórság. A vén fának lepotyog a

magja, kikel s aztán a palánta lassan fölnövekszik. — No most már tudod, ugy-e, hogy mitévők leszünk!

— Nemsokára furcsa dolgokat láttak az emberek Mátraváralján, meg a szomszédos faluk környékén. Melchior és Lőrincz diák ott bujták egész napokon át a leégett erdő helyét, fölturkálták itt is, ott is a földet, össze-vissza méregették a határt s mindig csak számolgattak. Aztán hosszú zsinégeket feszítettek ki erre is, arra is s a zsinór mellett egy-egy lépésre kis karót vertek le, de annyit ám, hogy az egész leégett erdő csupa karó volt, akármerre nézett az ember. Ősszel azután összeszedték az egész népséget s mindegyik karó helyére kis gödröt ásattak; ahogy ez is megvolt, egyszerre százával állítottak ám be a szekerek tele ládával, meg kosarakkal, a mikben csupa fapalánta volt, mind messze országból való. Volt ott mindenféle: tölgyfa, bükkfa, szilfa, kőris, éger, még fűz is. Kiszámította azt Melchior előre, milyen fa lesz jó a napos oldalra, ide küldte azokat a kocsikat, a melyeken a tölgyfapalántát hozták, az árnyékos oldalra a bükköt; fel a hegy tetejére a kőrist, a víz mellé meg az égert, meg a fűzet. Egy pár koci pedig teli zsákokkal volt meg rakva. Azokban meg csupa famag volt, mindenféle fajta.

Mikor minden el volt már rendezve, kipurancsolta az embereket, meg asszonyokat, gyerekeket is mind, aztán megmutatta, hogyan köll ültetni; megmutatta, hogy a gyökereket hogyan köll szépen elrendezni a gödörben; meg hogy a palántákat ne gyömöszöljék a földbe, de azért jól megnyomkodják körületén a földet, hogy egykönnyen ki ne huzhassa a téli fagy. Másfelé meg, a hol úgy gondolta jobbnak, a magot vettette a földbe annak módja szerint. A hol meg az eső vize szakadékot-árkot vágott a domboldalba, sövényt fonatott vesszőből s azzal rekesztette el keresztben az árok fenekét. Így majd nem zuhog ki belőle a víz, ha szakad is az eső,

aztán majd a bele ültetett fa meg a fölverődő fü, meg a giz-gaz úgy is elfogja a sebes folyását. Egyszóval ott volt mindig velük s tanitgatta őket.

Az emberek csak nézték-nézték, mi lesz ebből s csak mondogatták magukba :

— Ki hallott már ilyet, erdőt ültetni, mint a káposztát? a jó Isten teremti azt, nem kell azt emberi kézzel plántálni.

De Lőrincz diák és Melchior nem fukarkodtak jó szóban meg az aranyokban, hát szívesen csinálták.

Ment-ment a munka egy-két esztendeig, de már egy esztendőre rá, hogy hozzáfogtak, látszatja lett neki. Egyszerre csak azon vették észre magukat az emberek, hogy zöldül ám a kopasz oldal! Hát még pár év múlva!

A viz se mosta már el a vetést; harmat is volt bőven, szakadékok se nagyobbodtak, hanem inkább fogytak. No, hanem akkor lett ám csak igazi öröm a faluban, mikor egyik csősz hirül hozta, hogy már kakukmadár is van az erdőben. Tulajdon füleivel hallotta, hogy négyet kakukkolt, mi biztosan azt jelenti, hogy négy esztendő múlva lesz a nagy esküvő Csajági várában.

Ugy bizony! a kakuknak a falu csősze hozta meg a hírét, mert minden község csősz fogadott, hogy vigyázzon az erdőre, nehogy valami gézengúz felgyujtsa megint. Akinek pedig marhája, ha véletlenül is, beszaladt az ültetésbe, azonnal kalodába tették s 3 óra hosszáig volt a község háza előtt, úgy vallattak vele szégyent az egész falu szeme láttára. Hogy pedig valaki készakarva bement volna tilosba legeltetni ; arról a történet nem is szól. Erre nem vetemedett senki sem.

Közelgett már a 10 év vége is, mikor Lőrincz diáknak be kellett számolni az egy zsák arannyal, Mátyás királynak meg a nevelt leányával. Hát bizony, ha Lőrincz diák el tudott számolni az arannyal, Mátyás király sem vallott ám szégyent, mert olyan leány lett Melin-

dából, hogy még az angyalok is irigykedve néztek le reá; a haja olyan volt, mint a szinarany, a szeme, mint a ragyogó, tiszta, csillagos ég, a szive pedig olyan, hogy az egész országba se volt külön nála.

Már egy fél év óta laktak a királynéval együtt Mátravárában, melyet a király újból felépíttetett s ezalatt többször találkoztak Lőrincz diákkal, aki bizony szintén nem volt ám csunya legény s ha szép szürke lovát ott tánczoltatta Melinda ablakai előtt, maga a királyné szive is örvendezett. Hát még mit mondjak Melindáról? Ugy szerette az Lőrincz diákot, mint a galamb a tiszta buzát s alig várta már azt a napot, mikor nevelő apjától, a királytól, feleségül fogja kérni.

A király szótartó ember volt, pontosan a napra megérkezett. Felöltötte legdrágább köntösét, tele volt arannyal, gyémánttal meg karbunkulussal. A királyné is felvette legszebb ruháját. Melinda pedig hófehérbe öltözött s úgy várta a vőlegényét.

Meg is jött az hamar, nem kellett nógatni, úgy huzta azt már a szive affelé a fehér liliom felé, hogy hat ökörrrel se lehetett volna visszatartani. Oda lépett a király elé s mint tiz esztendővel az előtt, épen olyan bátran mondta most is a királynak:

— Uram, uram, fölséges Mátyás király! leánykérőbe jöttem — mert a szivem engem ide huz effelé a liliomszál felé. — Zöldet láttak szemeim, mikor ide jöttem, mert mindig zöld erdőben jártam, de azért én csak az én galambom kék szemére gondoltam. A nap sem ért idejöttömben, mert mindig árnyékban voltam, de ha reám esik mátkám szeme pillantása, többet ér az nekem a nap minden ragyogásánál.

Hanem Mátyás király azt mondta erre:

— Két föltételemnak megfeleltél, de volt ám egy harmadik is. Hogyan áztál kétszer?

— Fölséges királyom, igaz, hogy kétszer nem áztam, mert hát nem volt eső; de ha esett volna, megáz-

tam volna bizony én: egyszer az esőtől, másszor a fákról lehulló csöppektől. — Hanem annyit mondhatok, hogy ha egyszer a mindenható Isten téged, Mátyás király, magához szólít, nem lesz annyi vizecsepje az egeknek, mint a mennyi könnyüt fognak ontani ezek a jó emberek; kiket te a végpusztulástól megmentettél azáltal, hogy a leégett erdőt újra kiültetted általam.

Mondjam-e tovább, mi történt? Lőrincz lovag — mert a király ott helyben lovaggá ütötte — megkapta a szive bálványát s más is mindenki örült kivüle, csak éppen Melchior állt busan az egyik sarokban.

— Hát neked mi bajod komám? — mondja neki a király — iszen most megint visszajöhetsz hozzám udvari bolondnak!

— Hiszen éppen azon buslakodom, hogy megint vissza kell menni. Hát inkább engedd meg nekem jó király, hogy már csak itt maradjak. Nagyon megszerettem ezeket az embereket. Ugy is kell valaki, aki a gazdaságot vezesse, mert ennek a párnak elég dolga lesz a turbékolással.

— Jól van Melchior, legyen kívánságod szerint — mondja a király — de nincs még valami kívánságod?

— Hát ha éppen annyira akarnál valamit még kedvemre tenni, építtess nekem oda a Piliske-tetőre egy csillagvizsgáló tornyot.

— Meg lesz! — mondta rá a király — csak aztán kikeresd ám a fiatal párnak a szerencsecsillagát.

*

Igy van ez leírva Mátyás király könyvébe.

